

Sygn. akt II Ca 680/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 maja 2017 roku

Sąd Okręgowy w Lublinie II Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie: Przewodniczący Sędzia Sądu Okręgowego Ewa Bazelan

Protokolant Łukasz Sarama

po rozpoznaniu w dniu 24 maja 2017 roku w Lublinie

na rozprawie

sprawy z powództwa Banku (...) Spółki Akcyjnej w G.

przeciwko R. K.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego od wyroku Sądu Rejonowego Lublin-Zachód w Lublinie z dnia 21 kwietnia 2016 roku, sygn. akt VIII C 3685/15

uchyla zaskarżony wyrok w całości, znosi postępowanie w całości i sprawę przekazuje Sądowi Rejonowemu Lublin-Zachód w Lublinie do ponownego rozpoznania pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach instancji odwoławczej.

Sygn. akt II Ca 680/16

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy dla Warszawy-Mokotowa w W., nakazem zapłaty z dnia 14 listopada 2014 roku, wydanym w sprawie II Nc 34312/14 z powództwa Banku (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w G., nakazał, aby pozwany R. K. zapłacił powodowi 3.956,73 złotych z odsetkami ustawowymi od dnia 28 października 2014 roku do dnia zapłaty oraz 47 złotych tytułem kosztów procesu w terminie dwóch tygodni od doręczenia nakazu albo wniósł w tymże terminie zarzuty (nakaz zapłaty – k. 26).

Pozwany podniósł zarzut niewłaściwości Sądu, wskazując, że właściwym do rozpoznania sprawy jest Sąd Rejonowy Lublin-Zachód w Lublinie oraz w ustawowym terminie wniósł zarzuty od nakazu zapłaty (pismo – kk. 36-40v.).

Postanowieniem z dnia 20 października 2014 roku Sąd Rejonowy dla Warszawy-Mokotowa w Warszawie stwierdził swoją niewłaściwość miejscową i sprawę przekazał do rozpoznania Sądowi Rejonowemu Lublin-Zachód w Lublinie (postanowienie – kk. 67-68).

Wyrokiem z dnia 21 kwietnia 2016 roku, wydanym w sprawie VIII C 3685/15, Sąd Rejonowy Lublin-Zachód w Lublinie:

I. utrzymał w mocy nakaz zapłaty z dnia 14 listopada 2014 roku w zakresie rozstrzygnięcia w przedmiocie roszczenia głównego, tj. kwoty 3.956,73 złote;

II. uchylił nakaz zapłaty z dnia 14 listopada 2014 roku w części dotyczącej rozstrzygnięcia w przedmiocie odsetek naliczonych od zasądzonej kwoty oraz w przedmiocie kosztów procesu;

III. zasądził o pozwanego R. K. na rzecz powoda Banku (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w G. odsetki umowne w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP liczone od kwoty 3.956,73 złotych od dnia 28 października 2014 roku do dnia 31 grudnia 2015 roku o raz odsetki umowne liczone od kwoty 3.956,73 złotych od dnia 1 stycznia 2016 roku do dnia zapłaty w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP, nie wyższej niż wysokość odsetek maksymalnych za opóźnienie;

IV. zasądził od pozwanego R. K. na rzecz powoda Banku (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w G. kwotę 35,90 złotych tytułem zwrotu kosztów procesu;

V. nakazał zwrócić powodowi Bankowi (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w G. kwotę 70 złotych tytułem nadpłaty opłaty od pozwu (wyrok – k. 256 i v., uzasadnienie – kk. 263-268).

Apelację od całości powyższego wyroku wniósł pozwany R. K..

Skarżący zarzucił:

1) sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego poprzez niezasadne przyjęcie, że złożone w sprawie przez powoda dokumenty dowodzą istnienia nieprzedawnionego długu;

2) naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 95 ust. 1a Prawa bankowego poprzez błędną ocenę złożonych przez powoda dokumentów i w konsekwencji błędne przyjęcie, że dowodzą one istnienia nieprzedawnionego długu;

3) naruszenie art. 481 § 1 w zw. z 455 k.c. poprzez błędną wykładnię i w konsekwencji błędne niezastosowanie, oparte na przyjęciu, że za opóźnienie w zapłacie należą się odsetki umowne, a nie ustawowe, a od 1 stycznia 2016 roku ustawowe za opóźnienie.

Ponadto w uzasadnieniu apelacji skarżący wskazał, że Sąd pierwszej instancji w ogóle nie ustalił czy pełnomocnictwa procesowe udzielone pełnomocnikom procesowym powoda zostały udzielone skutecznie, chociaż taki zarzut był podnoszony przez stronę pozwaną i nadal nie wiadomo jaki podstawowy węzeł prawny pozwalający na udzielenie skutecznego pełnomocnictwa procesowego łączył pełnomocników z powodem.

Pozwany podniósł także zarzut przedawnienia, wskazując, że roszczenie powoda stało się wymagalne najpóźniej z dniem 25 listopada 2010 roku, więc upływ terminu przedawnienia nastąpił z dniem 26 listopada 2013 roku, natomiast powództwo wniesiono po tym dniu.

W oparciu o powyższe zarzuty apelujący domagał się:

zmiany zaskarżonego wyroku w całości poprzez uchylenie nakazu zapłaty i oddalenie powództwa oraz zasądzenia od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu za obie instancje;

ewentualnie uchylenia zaskarżonego wyroku w całości i przekazania sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Wstępnie należy wskazać, że brak było możliwości wstąpienia do sprawy w miejsce powoda (...) Bank Spółki Akcyjnej z siedzibą w W., któremu w dniu 4 listopada 2016 roku na mocy art. 531 § 1 k.s.h., w drodze przewidzianego w art. 529 § 1 pkt 4 k.s.h. podziału przez wydzielenie, przypadła część majątku powoda, obejmująca dochodzone w niniejszej sprawie roszczenie. Zgodnie bowiem z art. 192 pkt 3 k.p.c. nabywca prawa objętego sporem może wejść na miejsce zbywcy za zezwoleniem strony przeciwnej, a pozwany takiego zezwolenia nie wyraził (k.382).

W ocenie Sądu Okręgowego w składzie rozpoznającym niniejszą sprawę powołany przepis k.p.c. ma zastosowanie także do przypadku sukcesji przewidzianej przez art. 531 § 1 k.s.h., ponieważ sukcesję tą, wprawdzie wynikającą z ustawy, ale należy uznać za przypadek tylko częściowej sukcesji uniwersalnej, będący efektem czynności prawnej w postaci wspomnianego podziału przez wydzielenie, o jakim mowa w art. 529 § 1 pkt 4 k.s.h. Omawiana sukcesja następuje bowiem – jak stanowi art. 531 § 1 k.s.h. – co do praw, określonych w planie podziału. Przepis ten stanowi regulację materialnoprawną i reguluje sukcesję materialnoprawną, a nie odnosi się do następstwa procesowego, a brak jakiegokolwiek innego przepisu, który by to procesowe następstwo w odniesieniu do podziału spółek regulował w sposób szczególny w stosunku do art. 192 § 1 pkt 3 k.p.c. (tak też Sąd Najwyższy w wyrokach: z 28 kwietnia 2016 roku, V CSK 524/15, OSNC-ZD 2017/A/17 oraz z 11 lutego 2016 roku, V CSK 344/15, OSNC-ZD 2017/A/12)

Sądowi Okręgowemu znane jest stanowisko odmienne przewidujące, że także w przypadku podziału spółki na mocy art. 529 § 1 pkt 4 k.p.c. mamy do czynienia z ogólnym następstwem procesowym ex lege (por. wyrok Sądu Najwyższego z 27 marca 2014 roku, III CSK 181/13, Legalis nr 994588 czy uchwała z dnia 8 grudnia 2016 roku w sprawie III CZP 85/16, Legalis nr 1536742). Jednakże Sąd Okręgowy w tym względzie podziela w pełni stanowisko i argumentację wyrażoną w wyżej wskazanych orzeczeniach Sądu Najwyższego w sprawach V CSK 524/15 oraz V CSK 344/15 (a także V CSK 410/08, Legalis nr 255367 czy I Cz 7/09 Legalis 242480) wskazujące, że z uwagi na to, iż nie mamy tu do czynienia z pełną sukcesją uniwersalną, a następstwem prawnym inter vivos i nie następuje tu utrata bytu prawnego poprzednika, to sukcesja procesowa w tym wypadku ma miejsce tylko w warunkach art. 192 pkt 3 k.p.c.

Apelacja jest zasadna, o ile zmierzała do uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania, przy czym zaszła też konieczność zniesienia w całości postępowania, poprzedzającego wydanie zaskarżonego wyroku (art. 386 § 2 k.p.c.). Sąd Rejonowy od początku bowiem procedował w warunkach nieważności postępowania z przyczyny, o jakiej mowa w art. 379 pkt 2 in fine k.p.c., zgodnie z którym nieważność postępowania zachodzi, gdy pełnomocnik strony nie był należycie umocowany.

Z uwagi na wyrażone przez pozwanego zastrzeżenia co do skuteczności udzielonych pełnomocnictw oraz obowiązek działania sądu drugiej instancji z urzędu w zakresie nieważności postępowania, zachodziła podstawa do przeanalizowania i zweryfikowania tej kwestii.

Zgodnie z art. 87 § 1 k.p.c.: pełnomocnikiem może być adwokat lub radca prawny, a w sprawach własności przemysłowej także rzecznik patentowy, a ponadto osoba sprawująca zarząd majątkiem lub interesami strony oraz osoba pozostająca ze stroną w stałym stosunku zlecenia, jeżeli przedmiot sprawy wchodzi w zakres tego zlecenia, współuczestnik sporu, jak również rodzice, małżonek, rodzeństwo lub zstępni strony oraz osoby pozostające ze stroną w stosunku przysposobienia; § 2 pełnomocnikiem osoby prawnej lub przedsiębiorcy, w tym nieposiadającego osobowości prawnej, może być również pracownik tej jednostki albo jej organu nadrzędnego (...).

Wypada zauważyć, że istnienie umocowania pełnomocnika procesowego – nie tylko samego pełnomocnictwa, ale i wskazanej w art. 87 § 1 k.p.c. podstawy do jego udzielenia – stanowi kwestię odrębną od wykazania tego umocowania. Niemniej w praktyce obydwie kwestie łączą się ze sobą w ten sposób, że tylko po wykazaniu umocowania pełnomocnika procesowego w przepisany sposób możliwe jest stwierdzenie, że umocowanie to istnieje. Zwrócono na to uwagę w orzecznictwie Sądu Najwyższego, czego przykładem jest uzasadnienie wyroku z 9 stycznia 2009 roku, I CSK 304/08 (Legalis 138668), gdzie wskazano, że przy ocenie wykazania umocowania należy ściśle przestrzegać obowiązujących rygorów, a odstępstwa od nich uwzględnić jedynie w takim zakresie, w jakim odpowiada to ustawie, a zatem bez stosowania wykładni rozszerzającej.

W odniesieniu zatem do wspomnianych rygorów należy wskazać na normę, zawartą w art. 89 § 1 k.p.c., który stanowi, że pełnomocnik jest obowiązany przy pierwszej czynności procesowej dołączyć do akt sprawy pełnomocnictwo z podpisem mocodawcy lub wierzytelny odpis pełnomocnictwa wraz z odpisem dla strony przeciwnej, przy czym – jak wyżej zaznaczono – pełnomocnikiem procesowym może być tylko osoba, o jakiej mowa w art. 87 §§ 1 i 2 k.p.c. Dlatego jednocześnie ze złożeniem pełnomocnictwa pełnomocnik ma obowiązek wykazać zdolność pełnienia funkcji

pełnomocnika (tak np. Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z 18 marca 2008 roku, II CSK 582/07, OSNC-ZD 2009/1-2).

Przed Sądem Rejonowym w imieniu powoda działało trzech pełnomocników.

Pozew został złożony przez K. N., która załączyła (k. 22) notarialny odpis ogólnego pełnomocnictwa procesowego, udzielonego jej jako „specjaliście ds. postępowań sądowych” przez dwie osoby, wskazane jako członkowie zarządu powodowego banku.

Następnie, w toku postępowania przed Sądem Rejonowym dla Warszawy-Mokotowa, I. J., dla wykazania swego umocowania złożyła (k. 60) analogiczny dokument, lecz jedynie w związku z uzupełnieniem opłaty od pozwu. Z kolei odpowiedź na zarzuty od nakazu zapłaty została wniesiona przez K. P., która również załączyła (k. 86) dla wykazania swego umocowania analogiczny dokument, różniący się od wyżej wspomnianych jedynie wskazaniem funkcji, pełnionej przez osobę, której pełnomocnictwa udzielono („specjalista konsultant ds. postępowań sądowych”).

Wprawdzie w uzasadnieniu postanowienia z dnia 6 października 2010 roku, II CZ 102/10, OSNC-ZD 2011/A/22, Sąd Najwyższy uznał, że w odniesieniu do podstawy udzielenia pełnomocnictwa co do zasady wystarczające jest oświadczenie strony udzielającej pełnomocnictwa, że taka podstawa istnieje, jednak w przypadku, gdy umocowanie zostało udzielone pracownikowi strony, konieczne jest przynajmniej wskazanie przez stronę, że istnieje stosunek pracy pomiędzy nią, a osobą, której umocowania udzielono, a ta okoliczność nie wynikała z treści wyżej wskazanych pełnomocnictw. Nie wynikało z nich także jaki inny węzeł prawny łączy powoda z pełnomocnikiem, w tym że spełnia przesłanki z art. 87§ 1 lub 2 k.p.c.

W świetle treści powołanych pełnomocnictw zachodziły więc wątpliwości co do tego, czy istnieje wynikająca z art. 87 k.p.c. podstawa ich udzielenia, co zostało ostatecznie zakwestionowane przez pozwanego w toku postępowania apelacyjnego.

W takiej sytuacji powód miał obowiązek wykazać istnienie podstawy pełnomocnictw, które zostały udzielone osobom, występującym za powoda przed Sądem I instancji (por. np. uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 11 września 2012 roku, II PZ 21/12, Legalis 606410 czy wyrok z dnia 18 marca 2008 roku, II CSK 582/07, OSNC-Zd 2009/1-2). Dlatego też Przewodniczący w Sądzie Okręgowym wezwał pełnomocnika powoda r.pr. P. Z. (prawidłowo ustanowionego w postępowaniu apelacyjnym) do wykazania stosownym dokumentem (np. umową o pracę), że osoby, które przed pierwszą instancją dokonywały czynności procesowych za powoda, tj. K. N. i K. P., spełniały przesłanki z art. 87 k.p.c. do pełnienia roli pełnomocnika powoda w toku postępowania przed Sądem I instancji, w terminie tygodniowym, pod rygorem pominięcia.

W terminie do wykonania powyższego wezwania prawidłowo ustanowiony pełnomocnik powoda, będący adwokatem, złożył jedynie poświadczony przez siebie kserokopie tych samych odpisów pełnomocnictw dla dwóch ostatnio wskazanych osób, które zostały złożone przed Sądem Rejonowym.

W konsekwencji powód nie wykazał istnienia podstawy udzielenia pełnomocnictwa osobom, które dokonywały za niego czynności procesowych w toku całego postępowania przed Sądem Rejonowym, w sytuacji, gdy co do istnienia tej podstawy istniały wątpliwości i została ona zakwestionowana przez pozwanego.

Powyższe stanowi o wadzie pełnomocnictwa uniemożliwiającej udział pełnomocnika w sprawie i jest równoznaczne z nienależytym umocowaniem pełnomocnika, które stosownie do art. 379 pkt 2 k.p.c. prowadzi do nieważności postępowania (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 18 marca 2008 roku, II CSK 582/07, OSN-Zd 2009/1-2).

Dlatego też, na mocy art. 386 § 2 k.p.c., uchylono zaskarżony wyrok w całości, zniesiono postępowanie w całości i sprawę przekazano Sądowi Rejonowemu Lublin-Zachód w Lublinie do ponownego rozpoznania pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach instancji odwoławczej.

Z uwagi na treść rozstrzygnięcia bezprzedmiotowe i przedwczesne byłoby odnoszenie się do pozostałych zarzutów apelacji.

W toku ponownego rozpoznania sprawy Sąd Rejonowy wezwie pełnomocnika powoda do podpisania pozwu przez należycie umocowanego pełnomocnika ewentualnie inne osoby uprawnione do działania w imieniu powoda w odpowiednim terminie, pod rygorem zawieszenia postępowania na podstawie art. 177 § 1 pkt 6 k.p.c.

Po wykonaniu powyższego wezwania Sąd odbierze stanowiska stron co do popierania dotychczas zgłoszonych dowodów i ewentualnie w przedmiocie kolejnych i przeprowadzi postępowanie dowodowe. Sąd I instancji będzie miał przy tym na uwadze także wnioski stron, wyrażone w toku postępowania apelacyjnego.

Następnie stosownie do wyników rozprawy Sąd ten orzeknie o tym, czy i ewentualnie w jakiej części nakaz zapłaty utrzymać w mocy, bądź go uchylić (art. 496 k.p.c.), a także o kosztach postępowania, włącznie z kosztami postępowania odwoławczego (art. 108 § 2 k.p.c.) i ewentualnie o pozostałych kwestiach, wymagających rozstrzygnięcia w wyroku.